

Казміренко В.О., старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА: НАСЛІДКИ ТА ПОЗИТИВНІ ЗРУШЕННЯ

Поліське містечко Чорнобиль, зайняло місце у сумнозвісному списку поряд із Хіросимою та Нагасакі. Аварія, що трапилася на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції, стала однією з найбільших катастроф в історії людства. Вона вплинула на долі мільйонів людей. У багатьох регіонах України виникли нові соціально-економічні умови, що спричинили кардинальні зміни в людському житті. Для ліквідації наслідків аварії та створення системи надійного захисту населення від впливу Чорнобильської катастрофи залучено значні фінансові, наукові та людські ресурси.

Невідворотність рішення про закриття Чорнобильської атомної електростанції все більше усвідомлюється як українською, так і міжнародною громадськістю; разом із цим зростає усвідомлення глобальності чорнобильської катастрофи та необхідності об'єднаних зусиль для її вирішення.

З часу Чорнобильської катастрофи було прийнято низку законодавчих актів і підзаконних документів, пов'язаних з аварією. Кількість цих документів і надалі зростає пропорційно тому, як виникають нові соціально-економічні, політичні, екологічні та інші проблеми, що є наслідками атомної катастрофи.

Суцільна завіса секретності, якою Чорнобиль був одразу відокремлений від усього світу, не давала можливості керівникам ліквідації наслідків аварії, провідним спеціалістам довести до народу вичерпну інформацію. А те, що вдавалося дістати, безжально чистила цензура. У результаті пресу звинувачували в необ'єктивності, приховуванні правди. Сьогодні журналісти, які були свідками трагічних подій, згадують їх і завдяки цьому «закрита зона» стає «відкритою», а ми дізнаємось про реальні події, які тривалий час приховувалися від громадськості [1].

Особливий інтерес становлять дані про біологічний ефект постійного сполучення внутрішнього і зовнішнього впливу радіації на живі організми. У результаті аварії на Чорнобильській АЕС у 30-кілометровій зоні склалася унікальна екологічна обстановка: в докiлля потрапляв широкий спектр радіонуклідів. З водою, їжею та повітрям вони постійно потрапляли в організм людей. На час аварії (1986 рік) українська система охорони здоров'я не мала універсальних засобів, здатних упередити накопичення та прискорити виведення радіоізоотопів різної хімічної природи з організму людини та докiлля. Групою вчених було досліджено і розроблено нові механізми дії еферентних методів лікування променевих захворювань.

Згадування чорнобильської катастрофи, як правило, викликає думки про смерть, руйнування, рак, значні економічні втрати та інші негативні уяви. Окрім наслідків впливу радіації, виникли ще й психічні та психосоматичні хвороби; чисельність постраждалих від них важче оцінити; ці хвороби погіршені страхом та непевністю, які заволоділи населенням в цілому [2].

Чорнобиль - не лише технологічна катастрофа. Це і людська катастрофа, вплив якої відчутний і сьогодні.

Соціологічний моніторинг, що проводився Інститутом соціології НАНУ, зафіксував тривале домінування у світоглядних орієнтаціях населення країни відчуття небезпеки, що виникає на ґрунті повсякденної життєдіяльності, серед чинників якої значне місце посідають екологічні реалії - рівень екологічної безпеки, стан та зміни навколишнього середовища. Люди продовжують боятися наслідків Чорнобильської катастрофи, проте простежується поступове зменшення цього страху. Аналогічно зменшується і кількість респондентів, яка вважає наслідки чорнобильської катастрофи основним екологічним чинником погіршення здоров'я.

Населення Києва, наприклад, стан свого здоров'я пов'язує переважно з наслідками чорнобильської катастрофи: 47% вважають, що це основний, а 39% - що суттєвий чинник погіршення здоров'я. Лише 9% зауважують про вплив екологічних чинників іншого характеру.

Впродовж тривалого часу найбільша кількість негативних оцінок стану довкілля, як і ймовірність мігрувати з екологічних причин, визначена респондентами Східного та Південно-Східного регіонів. Висока значимість екологічного чинника також в міграційних установках респондентів Південно-Західного регіону, хоча кількість негативних оцінок щодо стану довкілля тут значно менша. В Південному регіоні спостерігається протилежна картина: досить велика кількість незадовільних оцінок стану довкілля і порівняно невелика важливість екологічного чинника в міграційних настроях [3].

Проблема зменшення впливу Чорнобильської аварії на стан здоров'я громадян залишається важливою проблемою державного масштабу. Спостерігаються значні зміни у соціальному та психологічному стані людей, а також погіршення здоров'я населення (особливо дітей), яке проживає на забруднених територіях. Зсув державних пріоритетів, необхідність позитивних зрушень щодо дотримання прав людини в Україні, в тому числі і прав нових поколінь, спричиняє потребу у розробці нової Концепції захисту населення у зв'язку з чорнобильською аварією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Долін В. В. Самоочищення природного середовища після Чорнобильської катастрофи; За ред. Е. В. Собоновича; НАНУ, Ін-т геохімії навколишнього середовища. - К.: Наукова думка, 2004. - 221 с.

2. Проблеми Чорнобильської зони відчуження: Науково-технічний збірник/ М-во України у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; Адм. зони відчуження. -К.: Наук. думка, 1994 - Вип.7. - 2001. - 239 с.

3. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / Пер. с нем. В.Седельника и Н.Федоровой; Послел. А.Филиппова. - М.: Прогресс-традиция, 2000. - 384 с.